

מרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים

ארה"ב וישראל מתכוננות לנקמה איראנית

מאת סא"ל (מיל") ד"ר מרדכי קידר

מבט מבס"א מס' 1,863, 1 בינואר 2021

תקציר: רגע לפני שטראמפ יעזוב את הבית הלבן עלולה איראן לנסות ולנקום את חיסולם של סולימאני ופח'ריזדה. מדינות המפרץ נערכות ומצפות להגנתה של ארה"ב.

ב-19 בינואר יגיע המתח לשיאו: למחרת אמור הנשיא טראמפ לרדת מבמת האירועים ואולי אף מבמת ההיסטוריה, אבל איראן נשארת. מנהיגיה ספגו מכות קשות מטראמפ במהלך כהונתו והחמור מכול: הוא השפילם לעיני כל העולם, הביאם לפת לחם והתנשא עליהם. למרות הכול הם שרדו אותו אך כבודם נרמס, ועל זה אין סליחה ואין מחילה.

ב-3 בינואר אף יחול יום השנה להריגת קאסם סולימאני, האיש והאגדה, שהעניק למנהיגות האיראנית את היכולת להשתלט באופן מעשי על מדינות ערב. הריגתו הותירה חלל שמחליפיו מתקשים למלא. לא ייתכן שמנהיגי איראן יעברו על חיסול סולימאני לסדר היום ללא נקמה ראויה בסדר גודל שיהלום את חשיבותו עבורם.

בנובמבר אף חוסל אבי תכנית הגרעין הצבאית האיראנית מוחסן פח'ריזדה וטהראן טוענת שיד ישראלית ביצעה "פשע" זה, אשר טרם ראה פעולת נקם שאין למשטר האיראני מנוס מלבצעה.

להערכת מתכננים מנהיגי איראן לבצע ב-19 בינואר פעולה צבאית מרשימה על שמו של סולימאני, ואולי אף פח'ריזדה, שתשיב להם - מעל לכול - את כבודם האבוד ומעמד הבריון האזורי שהם רגילים אליו.

פעולת הנקם האיראנית לא תבוצע מאיראן אלא משתיים, ואולי שלוש, מגרורותיה: תימן, עיראק וסוריה, על מנת שלא להפליל את טהראן באופן ישיר, בוודאי בעיני בידן, הנשיא האמריקני הנכנס, וגם כדי להוכיח את השליטה האיראנית במדינות אלה למרות הניסיונות האמריקנים והישראלים רבי השנים לעצור השתלטות זו. מבצעי הפעולה יהיו "כוחות השחרור המקומיים", כלומר המיליציות השיעיות של כוח קודס - הזרועות שסולימאני הפעיל. סביר להניח ש"זועצים" איראנים יהיו נוכחים ופעילים באתרי השיגור של הטילים והכטב"מים שישוגרו בפעולה המתוכננת שאולי תכוון (שוב) נגד שגרירות ארה"ב בבגדד ובסיסי הצבא האמריקני בעיראק ובסוריה, וייתכן אף נגד

מתקני נפט של סעודיה (בדומה לספטמבר 2019), בחריין ואיחוד האמירויות על מנת להמחיש את אזלת ידה של בעלת בריתם החדשה - ישראל - שלא תנקוף אצבע להצלתן משכנתן הגדולה.

ומדוע ה-19 בינואר? זה יהיה יום אחד בלבד לפני עזיבת טראמפ את הבית הלבן והוא לא יוכל לבצע תגובת נגד רצינית נגד איראן.

אם אכן יש למנהיגי איראן כוונה לבצע פעולה מעין זו, סביר להניח שארגוני המודיעין של ארה"ב, סעודיה וישראל קלטו אותה, וזו הסיבה לתגבור הכוחות האמריקנים במפרץ בשבועות האחרונים. בחודש אחד בלבד שלחה ארה"ב למפרץ שלושה מפציצי מלחמה בי-52, צוללת גרעינית, ושתי ספינות מלחמה עמוסות בטילים, וזאת בנוסף לצוללת ישראלית שעפ"י דווחים הפליגה לאזור. ב-18 בדצמבר ביקר בישראל הרמטכ"ל האמריקני, הגנרל מילי, ונפגש עם ראה"מ נתניהו, עם שר הביטחון גנץ, ועם הרמטכ"ל כוכבי. לאחר הפגישה אמר גנץ: "נפעל בשותפות למול כל תרחיש בחזית האיראנית. נעבוד יחד כדי להתמודד עם האיומים המשותפים שלנו בכדי לשמור על היציבות במזרח התיכון ביחד עם בעלות בריתנו".

ב-20 בדצמבר הופצה שגרירות ארה"ב בבגדד והממשל האמריקני האשים את טהראן באחריות לתקיפה, שבוצעה באמצעות טילים תוצרת איראן. שלושה ימים לאחר מכן דווח שזרועות הביטחון האמריקניות יציגו בקרוב בפני טראמפ מספר אפשרויות "להתמודדות עם איראן", כלומר, לפגוע באיראן באופן שלא יצית מלחמה. ואכן, ב-24 בדצמבר העביר טראמפ אזהרה חמורה לטהראן בה הבהיר שבמקרה של פגיעה באזרח או חייל אמריקני כלשהו תחשב איראן כאחראית, גם אם הפגיעה תעשה ע"י מיליציה שיעית כלשהי, וקרא למנהיגי איראן "לשקול היטב" את צעדיהם. ב-25 בדצמבר דווח בישראל שצה"ל הועמד בכוננות בשל האפשרות שארה"ב תכה באיראן לפני שטראמפ יעזוב את הבית הלבן. ישראל חוששת מפגיעה במתקני תשתית בדומה למתקפה על מתקני הנפט הסעודיים, ויתכן שחשש זה מסביר את הפעולות בסוריה המיוחסות לישראל בשבועות האחרונים. דובר צה"ל אמר לאתר אילאף הסעודי שישראל עוקבת מקרוב אחר המהלכים האיראנים בעיראק ובתימן ויש לה מידע על טילים ומל"טים שאיראן מפתחת ובונה בחשאי במדינות אלו.

מדינות חצי-האי-ערב מפולגות באופן קשה לשלוש קבוצות: תימן וקטר המהוות גרורות איראניות ומשרתות אותה בכל דרך אפשרית; סעודיה, בחריין ואיחוד האמירויות החרדות מהידרדרות שתהפכן למטרת הטילים האיראנים; ועומאן וכווית היושבות על הגדר ומנסות לקשר, לגשר, ולפשר בין ארה"ב לאיראן על מנת להציל את אזור המפרץ הדליק והנפיץ ממלחמה שאין בה מנצחים אלא רק מפסידים.

במצב העדין והמורכב ביותר נמצאות סעודיה, בחריין ואיחוד האמירויות. מחד גיסא חוששות מדינות אלה מפעולה אמריקנית או איראנית העלולה לגרום נזקים אדירים לתעשיית הנפט, לתיירות וליציבות הכלכלית המפוארת שבנו לאורך העשורים האחרונים. מאידך גיסא, מדינות אלה מאוד לא מעוניינות שאיראן תשוב לעוצמה שהייתה לה עד לפני ארבע שנים שכן עוצמה זו תתורגם ללחצים מדיניים וצבאיים מצד טהראן שיהפכו למריונטות של משטר האייתולות ויאלצן להיכנע לתכתיביה הפוליטיים של איראן (למשל, לנתק או להקפיא את יחסיהן עם ישראל וארה"ב ולסלק מהן את נוכחותן הצבאית ואולי אף העסקית).

גם בירושלים אין התלהבות מאפשרות התלקחות במפרץ העלולה לגלוש לישראל באמצעות מתקפת טילים מכיוון לבנון, סוריה, עיראק או תימן. לאחרונה אף נשמעו אזהרות מצד החות'ים בתימן השולטים בתצפית ובאש על מיצר באב אלמנדב, השער הדרומי של הים האדום שדרכו עוברת התחבורה הימית העולמית (ואף הישראלית) בין אירופה וישראל מצד אחד, והמזרח הרחוק (הודו, סין, קוריאה) מצד שני.

כדי להרחיק את בעלות בריתה של ארה"ב מפגיעת נקמה איראנית, סביר להניח שמכה צבאית נגד איראן - אם תגיע - לא תשוגר מאף אחת ממדינות האזור. מטוסי הבי-52 – המפציץ האסטרטגי האמריקני - ימריאו למשימתם באיראן מבסיסים בארה"ב או מהאי דייגו גרסיה שבאוקיאנוס ההודי. יתר על כן, יש לארה"ב באזור צוללות וספינות מלחמה - נושאות מטוסים ומשחתות. היא מסוגלת להכות באיראן ובשלוחיה בכל עת, בלא שתערב את בעלות בריתה בעניין, ואלי אף בלא לקחת בחשבון את עמדותיהן.

ערב שנת 2021, ולמרות החורף, הטמפרטורה באזור המפרץ עולה והיא עלולה להגיע לנקודת הרתיחה לקראת סיום כהונתו של טראמפ.

התפרסם במקור ראשון ב-29.12

סגן אלוף (מיל') ד"ר מרדכי קידר הוא מרצה ללימודי הערבית ולימודי המזרח התיכון באוניברסיטת בר-אילן וחוקר במרכז בגין-סאדאת למחקרים אסטרטגיים.